

## 2. PIŁKA (18) sb f

**piłka** (11), **pielka** (7); *piłka BartBydg* (2), *FalZioł* (3), *Mącz* (4), *RejZwierc*, *CzechEp*; *pielka Calep* (7).

a jasne; e z tekstów nie oznaczających *é* lub oznaczających niekonsekwentnie.

sg *N* *piłka* (9). ◇ *A* *piłkę* (2). ◇ *I* *piłką* (5). ◇ *pl* *G* *piłek* (1). ◇ *I* *piłkami* (1). ◇ [du *N* [cum *nm*] *pielce InwMieszcz 1573 nr 188.*]

*Sł stp notuje, Cn s.v. piła slosarska, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) – XVIII w. Dem. od „2. piła”; z neutralizacją funkcji deminutywnej (18) :*

1. Narzędzie z zębatym ostrzem wykonane najczęściej z metalu, służące do cięcia różnych materiałów; *serrula BartBydg, Mącz, Calep* (10) : *BartBydg* 142b; *Serrula, Piłká. Mącz* [388]c, 373c; *Conserratus – Zęby maiący iako pielka Calep* 246a, 306a, [973]a; [Piłá/ Pila. Item, Lima. Item, Serra. piłká/ dimin *Volck* Qqq4; *InwMieszcz 1586 nr 273*].

*Wyrażenia:* [»pielka ostra«: *zernawfzy piłką oftrą pniak [...]/ fkorę obłupioną z oderznioney części/ zwierzchu czyście pomázác miazgą Cresc 1571 124*].

»piłką tarty, piłowany« (2:1): *Wezmi floniowey kofci piłką tartey z półtori dragmy FalZioł V 86v, III 34b, V 86v.*

[»pielka teszarska [= *stolarska*]: *puzdro talerzy drewnianych, a drugie małych, 2 pielce teszarskie, kociel i z drybusem InwMieszcz 1573 nr 188.*]

*Przen* (1) : *tákby mię y to Wędzidło chropowáte/ ktore piłek rozmaitych wiele potrzebowało [...]* *namniey było nie obefzło CzechEp \*3.*

2. *Pilnik; lima BartBydg, Mącz, Calep, Cn; limula BartBydg, Cn; scobina Calep, Cn* (8) : *Lima, qua planatur ferrum diminuendo, pylka BartBydg 82; Lima, Naczynie kowálskie álbo też flofarskie którym piłuyá/ Trą/ Piłká/ Tárká. Mącz 193c; Lima – Pielka. Calep 603b, 955b.*

*W połączeniu szeregowym* (1): *bo y kowalowi łácno o młot/ y flofárzowi o piłkę/ y kráwcowi o nożyce/ gdy iuz łobie wárłtát zgotuie. RejZwierc 74v.*

*Zwrot:* »piłką o(d)cierać, trzeć« (2:1): *Centrosa scobs, Opiłki/ álbo ten proch który padá z żelazá gdy ye flofárze piłuiá álbo piłkami trą. Mącz 47c; Delimo – Pielką odcieram. Calep 301a, 356a.*

[*Wyrażenie:* »pielka slosarska«: (*nagł*) *Conscriptio rerum prouidi Martini Thokarz de Toronia (–) [...]* *Stathkow ku wyrzazowaniu 8 Mlothek drewnianii 1 Pielka flofzarfka 1 ZapWpolActAdv 1547 204/162v.*]

### a. [Tarka:

*Wyrażenie:* »pielka do ucierania«: *pielka do ucierania skażonych nóg InwMieszcz 1562 nr 103.*]

*Synonim:* 2. *tarka.*